

PHÁT TRIỂN LOẠI HÌNH DU LỊCH VĂN HÓA TÂM LINH TẠI QUẢNG BÌNH - TIỀM NĂNG VÀ GIẢI PHÁP

ThS. Lê Đức Thọ

Trường Cao đẳng Nghề Đà Nẵng,

Email: ductho@danavtc.edu.vn

TÓM TẮT

Quảng Bình là địa phương sở hữu tài nguyên du lịch đa dạng và phong phú, bên cạnh các tài nguyên du lịch tự nhiên, Quảng Bình còn sở hữu hệ thống tài nguyên du lịch văn hóa hấp dẫn, là điều kiện để đẩy mạnh phát triển loại hình du lịch văn hóa tâm linh. Có thể kể đến những điểm đến du lịch tâm linh tại Quảng Bình như: Vũng Chùa – Đảo Yến, Chùa Non – Núi Thần Đinh, Hang Tám Cô, Đền Thánh mẫu Liễu Hạnh, Đền tưởng niệm liệt sỹ Trường Sơn, ... Tuy nhiên, việc phát triển loại hình du lịch văn hóa tâm linh tại Quảng Bình hiện nay còn tồn tại nhiều hạn chế cần khắc phục. Bài viết nghiên cứu tiềm năng phát triển loại hình du lịch văn hóa tâm linh và đề xuất một số giải pháp nhằm đẩy mạnh phát triển loại hình du lịch văn hóa tâm linh tại Quảng Bình hiện nay.

Từ khóa: Du lịch tâm linh; du lịch Quảng Bình; du lịch văn hóa.

ABSTRACT

Quang Binh is a locality possessing diverse and rich tourism resources. Besides natural tourism resources, Quang Binh also owns an attractive system of cultural tourism resources, which is a condition to promote the development of spiritual cultural tourism. There are spiritual tourism destinations in Quang Binh such as Vung Chua – Yen Island, Non Pagoda – Than Dinh Mountain, Tam Co Cave, Lieu Hanh Mother Temple, Truong Son Martyrs Memorial Temple, ... However, the development of spiritual cultural tourism in Quang Binh currently has had some limitations that need to be overcome. The article investigates the potential for developing spiritual cultural tourism and proposes some solutions to promote the development of spiritual cultural tourism in Quang Binh today.

Keywords: Spiritual tourism; Quang Binh tourism; cultural tourism.

1. GIỚI THIỆU

Trong bối cảnh hiện nay, trước sự thay đổi nhu cầu ngày càng nhanh của du khách, nhiều loại hình du lịch đã ra đời để đáp ứng sự phát triển của ngành du lịch. Du lịch tâm linh là một trong những xu thế phát triển của ngành du lịch nhiều quốc gia trong thời gian gần đây. Mô hình du lịch tâm linh hiện đang rất phát triển tại nhiều nước trên thế giới như Italia, Thái Lan, Nepal, Ấn Độ, ...

Tại Việt Nam, du lịch tâm linh là một loại hình du lịch còn khá mới mẻ, đang được đầu tư và đẩy mạnh phát triển. Quảng Bình là địa phương sở hữu nhiều tài nguyên du lịch văn hóa hấp dẫn, đa dạng, là điều kiện để tỉnh đẩy mạnh phát triển loại hình du lịch văn hóa tâm linh. Quảng Bình còn lưu giữ nhiều giá trị lịch sử, văn hóa, tôn giáo, tín ngưỡng đặc sắc. Đây là lợi thế để địa phương phát triển loại hình du lịch tâm linh. Đặc biệt,

mỗi dịp Tết đến xuân về, các điểm di tích lịch sử, khu lăng mộ, đền, chùa, ... nổi tiếng trong tỉnh đã thu hút lượng lớn du khách. Phát triển du lịch tâm linh là một trong những định hướng lớn trong việc phát triển kinh tế - xã hội địa phương, không chỉ đem lại các hiệu quả về kinh tế mà còn góp phần bảo tồn và phát huy các giá trị về văn hóa - tín ngưỡng địa phương. Tuy nhiên, thực tiễn phát triển loại hình du lịch văn hóa tâm linh chưa thật sự tương xứng với tiềm năng của tỉnh, Quảng Bình gặp nhiều khó khăn trong quá trình phát triển du lịch như hạ tầng du lịch, nguồn nhân lực, ... Chính vì vậy, nghiên cứu tiềm năng, hiện trạng và đề xuất một số giải pháp nhằm đẩy mạnh phát triển loại hình du lịch văn hóa tâm linh tại Quảng Bình là cần thiết.

2. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Một số khái niệm

- Tài nguyên du lịch văn hóa

Theo Điều 15, Luật Du lịch Việt Nam năm 2017: “Tài nguyên du lịch văn hóa bao gồm di tích lịch sử - văn hóa, di tích cách mạng, khảo cổ, kiến trúc; giá trị văn hóa truyền thống, lễ hội, văn nghệ dân gian và các giá trị văn hóa khác; công trình lao động sáng tạo của con người có thể được sử dụng cho mục đích du lịch” [1]. Tài nguyên du lịch văn hóa là tài nguyên có nguồn gốc nhân tạo do con người sáng tạo ra. Tuy nhiên, chỉ có những tài nguyên du lịch văn hóa có sức hấp dẫn với du khách và có thể khai thác phát triển du lịch để tạo ra hiệu quả xã hội, kinh tế, môi trường mới được gọi là tài nguyên du lịch văn hóa.

Tài nguyên du lịch văn hóa hiểu ngắn gọn là các đối tượng và hiện tượng do con người sáng tạo ra trong quá trình

tồn tại, có giá trị văn hóa, tinh thần và phục vụ cho nhu cầu phát triển du lịch của mỗi vùng miền, địa phương. Tài nguyên du lịch văn hóa bao gồm các di tích lịch sử, di tích lịch sử văn hóa, phong tục tập quán, lễ hội, các món ăn, thức uống dân tộc, các loại hình nghệ thuật, các lối sống, nếp sống của các tộc người mang bản sắc độc đáo và được lưu giữ cho đến ngày nay. Tài nguyên du lịch văn hóa là cơ sở để tạo ra các sản phẩm du lịch độc đáo, từ đó tuyên truyền, quảng cáo, tiếp thị. Đây là một trong những cơ sở quan trọng nhất của marketing du lịch, giới thiệu những giá trị hiện có của điểm du lịch, để thu hút khách du lịch.

- Du lịch văn hóa tâm linh

Du lịch tâm linh là loại hình du lịch văn hóa, lấy yếu tố văn hóa tâm linh vừa làm cơ sở, vừa làm mục tiêu nhằm thỏa mãn nhu cầu tâm linh của con người trong đời sống tinh thần. Hoạt động du lịch tâm linh nhằm khai thác các tài nguyên du lịch văn hóa, tín ngưỡng của con người về một thế giới mới (thế giới của thần linh) dựa vào những giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể gắn với lịch sử hình thành nhận thức của con người nhằm thỏa mãn những nhu cầu của con người là tín đồ tín ngưỡng.

Du lịch tâm linh tại Việt Nam nói riêng và trên thế giới nói chung đều có những quan niệm khác nhau và đến nay vẫn chưa có một quan điểm thống nhất. Tuy nhiên ta có thể hiểu *du lịch tâm linh* thuộc loại du lịch văn hóa, lấy yếu tố tâm linh để thỏa mãn nhu cầu tinh thần cho con người. Du lịch tâm linh thường gắn liền với những giá trị văn hóa, với lịch sử, tín ngưỡng, tôn giáo, những giá trị tinh thần khác. Đây là hình thức du lịch, văn cảnh kết hợp với đi thăm viếng,

chiêm bái tại các điểm tâm linh như đền, chùa, nhà thờ, ... với mục đích cầu nguyện, để giải thoát tâm hồn. Du lịch tâm linh mang đến đồng thời cả việc khám phá vùng đất mới và cả việc trải nghiệm những giá trị, cảm nhận sự khác lạ trong tinh thần.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết sử dụng phương pháp thu thập tài liệu thứ cấp từ các nguồn số liệu của Sở Du lịch tỉnh Quảng Bình, Cục Thống kê tỉnh Quảng Bình, sách, tạp chí, báo cáo, internet, ... nghiên cứu về tài nguyên du lịch văn hóa tỉnh Quảng Bình và đề xuất một số giải pháp nhằm khai thác tài nguyên du lịch văn hóa phục vụ phát triển du lịch văn hóa tâm linh tại tỉnh Quảng Bình hiện nay.

3. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

3.1. Tiềm năng phát triển loại hình du lịch văn hóa tâm linh tại Quảng Bình

Quảng Bình là địa phương có nhiều tiềm năng phát triển du lịch bậc nhất khu vực Bắc Trung Bộ, có hệ thống các tài nguyên du lịch nhân văn phong phú, đặc biệt là các tài nguyên du lịch văn hóa tâm linh. Quảng Bình có nhiều tiềm năng phát triển du lịch tâm linh bởi có bề dày truyền thống văn hóa lâu đời và một kho tàng di sản văn hóa vật thể, phi vật thể rất phong phú, đa dạng. Hiện nay, trên địa bàn tỉnh “có 122 di tích, trong đó có 54 di tích được xếp hạng cấp quốc gia, 68 di tích cấp tỉnh” [2], ... cùng với nhiều hiện vật, cổ vật có giá trị. Từ vài năm trở lại đây, văn hoá tâm linh đã đi vào đời sống của con người, và chính vì thế nhu cầu du lịch văn hoá tâm linh của không ít du khách đến từ trong nước và ngoài nước đang trở thành hướng mở để ngành du lịch Quảng Bình đẩy mạnh khai thác loại hình du lịch này.

Cùng với đó, Quảng Bình có khoảng hơn 100 lễ hội lớn, nhỏ. Có thể nói, những giá trị văn hóa to lớn của hệ thống các di tích lịch sử văn hóa, tâm linh trên địa bàn chính là lợi thế lớn để ngành du lịch Quảng Bình khai thác một cách hiệu quả tiềm năng loại hình du lịch tâm linh. Những điểm đến tâm linh thu hút đông đảo du khách gồm:

Vũng Chùa - Đảo Yến: Vũng Chùa - Đảo Yến là danh thắng nổi tiếng nằm về phía Bắc tỉnh, nơi Đại tướng Võ Nguyên Giáp, người Tổng Tư lệnh Quân đội Nhân dân Việt Nam được nhân dân kính trọng, yêu mến và tự hào chọn làm nơi an nghỉ cuối cùng. Hiện nay, Vũng Chùa – đảo Yến đã trở thành một địa danh thu hút sự quan tâm của hàng triệu người dân Việt Nam, nơi đây dù mưa hay nắng, dù ra Bắc hay vào Nam rất nhiều dòng người từ mọi miền đất nước ghé đến dâng những bó hương thơm, đóa hoa tươi thắm để tỏ lòng thành kính trước anh linh của Người.

Chùa Hoằng Phúc: Tọa lạc tại thôn Thuận Trạch, xã Mỹ Thủy, huyện Lệ Thủy, chùa có lịch sử trên 700 năm là một trong những ngôi chùa cổ nhất miền Trung đã được công nhận là di tích lịch sử cấp Quốc gia vào năm 2015. Chùa từng là nơi nuôi dưỡng, che giấu cán bộ hoạt động cách mạng. Trong chiến tranh, chùa bị bom đạn đánh phá khiến ngôi chùa đổ nát, hư hỏng. Ngôi chùa được xây dựng mới sau chiến tranh, nhưng vẫn còn nền móng, bức tường xưa còn lại phủ đầy rêu phong, cổng tam quan với rễ cây cổ thụ quần chằng chịt, du khách vẫn cảm nhận được vẻ trầm mặc, cổ kính, hoành tráng và uy nghi của một ngôi danh lam cổ tự mà liệt thánh xưa kia đã đặt cho cái tên rất hay là Kính Thiên, Hoằng Phúc này.

Chùa non - Núi Thần Đinh (Quảng Ninh): Núi Thần Đinh, còn gọi là núi Bất Nghĩa hay núi Chùa Non, ngự trị bên dòng sông Long Đại, thuộc thôn Rào Đá, xã Trường Xuân, huyện Quảng Ninh, tỉnh Quảng Bình. Thần Đinh nằm trong vùng đất thiêng được người dân địa phương gọi là “Đầu Mâu đa tiên, Thần Đinh đa phật”. Núi Thần Đinh là thắng cảnh tuyệt vời mà thiên nhiên đã ban tặng cho mảnh đất Quảng Ninh nói riêng và tỉnh Quảng Bình nói chung.

Chùa Đại Giác: Từ lâu Chùa Đại Giác nằm tại phường Đức Ninh Đông đã là nơi được nhiều tín đồ phật tử, người dân địa phương và du khách đến chiêm bái nhằm tìm lại được sự bình an, thanh thản giữa bộn bề lo toan của cuộc sống. Chùa Đại Giác rộng khoảng 8000m² với bức tượng phật A Di Đà nặng 40 tấn, cao 9m được làm bằng đá cẩm thạch trắng nguyên khối, đây là một trong những tượng A Di Đà lớn nhất cả nước. Chùa Đại Giác không chỉ là công trình tôn giáo, đây còn là địa chỉ du lịch tâm linh quen thuộc đáp ứng nhu cầu tôn giáo, tín ngưỡng của người dân trên cả nước.

Hang Tám Cô: Nằm ở km 16 + 500 trên cung đường 20 - một phần của đường Trường Sơn huyền thoại (trong Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng, Bố Trạch), được Nhà nước xếp hạng là Di tích lịch sử cấp quốc gia từ năm 1986. Hang Tám cô - một địa danh linh thiêng, chứa đựng câu chuyện chiến tranh bi tráng, ... không chỉ người Việt Nam mà có rất nhiều du khách nước ngoài mỗi dịp Lễ, Tết thường đến thắp hương tưởng nhớ tri ân những người hi sinh vì nước vừa là để cầu may cho gia đình.

Đền Thánh Mẫu Liễu Hạnh: Nằm trong cụm di tích - danh thắng Đèo Ngang (Hoành Sơn Quan, lũy Hoàn

Vương, đình Vĩnh Sơn, Hòn La...). Đây là cụm di tích còn tiềm ẩn nhiều khả năng trong việc phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh. Tại đây hằng năm cũng thu hút khách thập phương đến viếng, thắp hương cầu nguyện. Đền thờ là minh chứng cho sự tích Công chúa Liễu Hạnh tại Đèo Ngang, trong truyền thuyết đã có từ xa xưa đây là điểm thờ Mẫu – một tín ngưỡng tốt đẹp, thể hiện đạo lý của người dân Việt Nam, là nơi sinh hoạt văn hoá cộng đồng của người dân Quảng Bình nói riêng và nhân dân cả nước nói chung.

Đền tưởng niệm liệt sỹ Trường Sơn bến phà Long Đại: Đền tưởng niệm liệt sỹ Trường Sơn bến phà Long Đại là công trình để tri ân các anh hùng liệt sỹ đã hi sinh. Đền nằm trên ngọn đồi cao, với diện tích hơn 1.600m², trước đền có dòng sông Long Đại chảy qua. Đây không chỉ là công trình tri ân các anh hùng liệt sỹ trên đường Trường Sơn mà còn là “địa chỉ đỏ” trong hệ thống di tích lịch sử đường Trường Sơn để du khách thăm viếng, dâng hương khi đi trên đường Hồ Chí Minh nhánh Đông qua địa phận Quảng Bình.

Nhà lưu niệm Đại tướng Võ Nguyên Giáp: Đây cũng chính là quê hương của Đại tướng Võ Nguyên Giáp. Và càng thú vị hơn khi du khách được đến thăm căn nhà lưu niệm để hiểu rõ hơn về nơi in dấu kỷ niệm tuổi thơ của Đại tướng. Nhà Đại tướng Võ Nguyên Giáp ở làng An Xá, xã Lộc Thủy, huyện Lệ Thủy được bao bọc bởi một màu xanh của cây lá. Hàng chục năm qua, đã có rất nhiều lượt khách trong và ngoài nước đến thăm và tìm hiểu về nơi vị tướng tài ba của dân tộc đã sinh ra. Trải qua biết bao thăng trầm, nơi đây vẫn giữ được nguyên vẹn nét thanh bình, tĩnh

lặng. Ngôi nhà gỗ 3 gian, 2 chái nằm giữa một khu vườn nhiều cây xanh. Một cảm giác yên bình, âm áp náu giữ bước chân người. 5 cuốn sổ lưu bút khổ 30 x 45 dày khoảng 100 mm chặt cứng những dòng chữ chứa chan tình cảm kính yêu, trân trọng của đồng bào, chiến sĩ khắp cả nước.

Lăng mộ Lễ Thành Hầu Nguyễn Hữu Cảnh: Nằm trên một ngọn đồi rộng của dãy núi An Mã, thuộc xã Trường Thủy, huyện Lệ Thủy; cách trung tâm huyện Lệ Thủy 25km về phía Nam. Nguyễn Hữu Cảnh là một kiệt tướng đời chúa Minh Nguyễn Phúc Chu (Hiển Tông Hiếu Minh Hoàng đế 1691-1725). Một nhà quản lý hành chính xuất sắc trong quá trình mở nước về phương Nam thời chúa Nguyễn và là người có công xây dựng nền móng cho Sài Gòn, Gia Định, nay là thành phố Hồ Chí Minh, An Giang, Đồng Nai, các tỉnh Nam Trung Bộ và Nam Bộ. Mấy thế kỷ qua đi, dấu thế sự thịnh suy thăng trầm, song trong ký ức bất diệt của nhân dân Việt Nam nói chung và nhân dân Quảng Bình nói riêng, tên tuổi và sự nghiệp của Chương cơ Nguyễn Hữu Cảnh vẫn luôn luôn toả sáng.

Ngoài ra, nhiều lễ hội truyền thống cũng thu hút lượng khách du lịch Quảng Bình nội tỉnh rất lớn như Lễ hội đua thuyền Tết độc lập 2-9, Lễ hội đập trống của người Ma Coong, Lễ hội rằm tháng Ba của người Nguồn (Minh Hoá). Ngoài các lễ hội trên còn có rất nhiều lễ hội đặc sắc như Lễ hội Đền Nghe, Lễ hội cầu Ngư, Lễ hội cầu Mùa, Lễ hội mùa bông chèo cạn... Đến với những điểm du lịch và không gian lễ hội này, du khách không chỉ coi đây là một cuộc thưởng ngoạn về cảnh sắc thiên nhiên, sông

nước mà còn là cơ hội để họ tìm hiểu về ý nghĩa văn hoá, lịch sử, tâm linh của người Quảng Bình xưa và nay; thành kính dâng hương để bày tỏ tấm lòng của mình; hoặc hoà mình vào không khí tung bừng của lễ hội, ... Đặc biệt đối với du khách nước ngoài vốn có nền văn hoá khác biệt thì những chuyến du lịch văn hoá mang sắc thái tâm linh này chính là những trải nghiệm của họ về văn hoá, lịch sử của dân tộc Việt Nam nói chung và con người Quảng Bình nói riêng.

Có thể nói, những giá trị văn hoá to lớn của hệ thống các di tích lịch sử văn hoá, tâm linh trên địa bàn chính là lợi thế lớn để ngành du lịch tỉnh Quảng Bình khai thác một cách triệt để và hiệu quả tiềm năng của loại hình du lịch văn hoá tâm linh. Sức bật của nền văn hoá truyền thống chính là thế mạnh đầy tiềm năng để ngành du lịch tỉnh Quảng Bình đẩy mạnh khai thác du lịch văn hoá tâm linh.

3.2. Hiện trạng phát triển loại hình du lịch văn hóa tâm linh tại Quảng Bình

- Về chủ trương, chính sách của tỉnh Quảng Bình

Quảng Bình là một địa phương có tiềm năng, lợi thế để phát triển du lịch tâm linh. Những năm qua, du lịch tâm linh Quảng Bình ngày càng phát triển, có sức hấp dẫn đối với du khách gần xa. Phát huy tiềm năng du lịch tâm linh góp phần tạo nên sự đa dạng cho du lịch Quảng Bình, đồng thời, thúc đẩy hoạt động của các dịch vụ du lịch khác, đóng góp vào sự tăng trưởng chung của ngành Du lịch cũng như quá trình phát triển kinh tế - xã hội của địa phương. Tỉnh Quảng Bình đã ban hành nhiều chủ trương, chính sách đẩy mạnh phát triển du lịch, trong đó có du lịch văn hóa tâm linh. Quảng Bình đã chủ động xây dựng nhiều kế hoạch, ban hành các cơ chế,

chính sách để phát triển du lịch; đặc biệt từ Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh Quảng Bình lần thứ XVI xác định phát triển du lịch trở thành ngành kinh tế mũi nhọn của tỉnh và Chương trình hành động số 06-CTr/TU ngày 13/7/2016 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy về phát triển du lịch giai đoạn 2016-2020. Trên cơ sở đó, UBND tỉnh đã ban hành Kế hoạch số 1503 ngày 13/9/2016 về việc thực hiện Chương trình hành động nói trên. Năm 2021, Ủy ban nhân dân tỉnh đã ban hành Kế hoạch số 117/KH-UBND ngày 22/1/2021 về thực hiện Chương trình hành động số 01-CTr/TU ngày 9/12/2020 của Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh về phát triển du lịch thực sự trở thành ngành kinh tế mũi nhọn, giai đoạn 2021 – 2025 [3]. Có thể nói, từ Chương trình hành động đến Kế hoạch thực hiện về phát triển du lịch của tỉnh giai đoạn 2016-2020 đã xác định mục đích, yêu cầu, các nhiệm vụ giải pháp, cách thức thực hiện một cách cụ thể, trọng tâm, trọng điểm, có tính chiến lược về định hướng phát triển du lịch bền vững. Trong đó, tỉnh Quảng Bình chú trọng đến phát triển loại hình du lịch tâm linh và xem đây là một nhân tố không thể thiếu trong quá trình phát triển du lịch tỉnh Quảng Bình. Hơn nữa, cần tăng cường công tác quản lý nhà nước về quản lý tổ chức, hoạt động, phát huy giá trị, ý nghĩa của các điểm du lịch gắn với loại hình du lịch tâm linh. Đặc biệt là vai trò quản lý của địa phương nơi có các di tích, lễ hội.

- Những kết quả đạt được

Du khách đến các điểm du lịch tâm linh ở Quảng Bình thường rải rác quanh năm nhưng tập trung đông nhất vào những ngày đầu xuân năm mới hay các ngày lễ. Theo báo cáo của Sở Du lịch, 09

tháng đầu năm 2022, “tổng số khách du lịch đến Quảng Bình ước đạt 1.582.970 lượt khách, tăng 189,1% so với cùng kỳ năm 2021, trong đó khách quốc tế ước đạt 21.974 lượt khách, tăng 390,5%; khách nội địa ước đạt 1.560.996 lượt khách, tăng 187,4%. Khách lưu trú ước đạt 994.733 lượt khách, tăng gấp 4,15 lần so với cùng kỳ; doanh thu dịch vụ lưu trú đạt 338,1 tỷ đồng, tăng gấp 4,04 lần. Đặc biệt, trong dịp nghỉ lễ Quốc khánh 2/9, Quảng Bình đón khoảng 100.000 lượt khách; các cơ sở lưu trú từ 3 sao trở lên đạt công suất phòng trên 75%, trong đó ngày 01/9 và 02/9 gần như kín phòng (95%)” [4]. Nhưng chỉ tính riêng Vũng Chùa - Đảo Yến (xã Quảng Đông, huyện Quảng Trạch) nơi yên nghỉ của Đại tướng Võ Nguyên Giáp đã đón gần 1/3 tổng lượt khách đến với Quảng Bình. Mặc dù lượng du khách thập phương đến các điểm du lịch tâm linh khá đông, nhưng nhờ làm tốt công tác chuẩn bị, siết chặt công tác quản lý, bảo đảm an ninh trật tự nên việc tổ chức được đi vào nề nếp, tạo không khí trang nghiêm, môi trường sạch đẹp và đã để lại nhiều ấn tượng tốt đẹp trong lòng khách du lịch.

Nhận thấy rõ vai trò, vị trí và tầm quan trọng của du lịch tâm linh trong sự phát triển du lịch Quảng Bình, tỉnh đã chú trọng công tác quy hoạch, định hướng phát triển loại hình du lịch tâm linh theo hướng phát triển bền vững. Theo đó, tỉnh Quảng Bình đã quan tâm, chú trọng đầu tư cơ sở vật chất, hạ tầng giao thông, dịch vụ du lịch tại các điểm du lịch tâm linh; kết hợp với các hoạt động xúc tiến để thu hút các nhà đầu tư.

Để phát triển du lịch văn hoá tâm

linh, trong những năm qua, từ nhiều nguồn vốn, Quảng Bình đã thực hiện nhiều dự án trùng tu tôn tạo lại các khu di tích lịch sử như Lăng mộ Nguyễn Hữu Cảnh, Hang Tám cô, Đền thờ công chúa Liễu Hạnh, ... Một số nhà đầu tư trong và ngoài nước cũng đã đến tìm hiểu, nghiên cứu di tích núi chùa Non - núi Thần Đinh để lập dự án đầu tư phát triển du lịch tâm linh, sinh thái; đồng thời tỉnh Quảng Bình đã đầu tư hơn 6 tỷ đồng để xây dựng cơ sở hạ tầng (chủ yếu đường lên núi Thần Đinh) khu vực chùa Non - núi Thần Đinh. Bên cạnh đó, nhiều doanh nghiệp trong nước cũng đã đưa những điểm du lịch văn hoá tâm linh vào các tour du lịch trong phạm vi nội tỉnh như tour Viếng mộ Đại tướng - Phong Nha - Thiên Đường; Đồng Hới - nhà Đại tướng Võ Nguyên Giáp - núi Thần Đinh; Đồng Hới - đền thờ công chúa Liễu Hạnh - Đá Nhảy; Đồng Hới - Động Phong Nha - Hang Tám cô - suối nước Moọc; Đồng Hới - cầu Long Đại - Lăng mộ Nguyễn Hữu Cảnh - nhà lưu niệm Đại tướng Võ Nguyên Giáp; tuyến du lịch Sun Spa Resort - Động Thiên Đường - Hang Tám cô, ... hoặc kết hợp với các tỉnh lân cận như tour Viếng mộ Đại tướng - Di sản miền Trung; Đồng Hới - Nghĩa trang Trường Sơn - thành cổ Quảng Trị; tour Đà Nẵng - Huế - Phong Nha.

- Những hạn chế, tồn tại

Những năm gần đây, loại hình sinh thái kết hợp với du lịch tâm linh ở tỉnh Quảng Bình đang thu hút nhiều khách du lịch đến tham quan. Tuy nhiên, nếu coi đây là một thế mạnh để đưa vào các tour, tuyến du lịch thì tiềm năng du lịch văn hoá tâm linh vẫn còn rất mới. Nhìn một cách toàn diện, tiềm năng du lịch văn hoá tâm linh của tỉnh Quảng Bình vẫn

đang còn rất mới. Du lịch văn hóa tâm linh tỉnh Quảng Bình vẫn còn nhiều hạn chế, chưa phát triển thực sự xứng với tiềm năng, sản phẩm du lịch còn ít so với tiềm năng, hạ tầng kỹ thuật về du lịch chưa đồng bộ, cơ sở lưu trú tiêu chuẩn từ 3 sao trở lên còn chưa đáp ứng nhu cầu, thiếu khu vui chơi, giải trí, trung tâm mua sắm, các dịch vụ hỗ trợ du khách, nhân lực còn thiếu tay nghề cao, ...

3.3. Giải pháp đẩy mạnh phát triển loại hình du lịch văn hóa tâm linh tại Quảng Bình hiện nay

Một là, đẩy mạnh công tác tuyên truyền, quảng bá về các điểm du lịch tâm linh trên các phương tiện truyền thông như đài báo, hoặc biên soạn các ấn phẩm du lịch, tham gia các hội chợ, triển lãm về du lịch trong nước và quốc tế, gắn kết các loại hình du lịch để xây dựng nhiều sản phẩm du lịch độc đáo để thu hút khách. Cần tăng cường công tác tuyên truyền, quảng bá du lịch tâm linh một cách sâu rộng và nâng cao nhận thức của người dân khi tham gia vào loại hình du lịch này. Đẩy mạnh công tác truyền thông, quảng bá, giới thiệu giá trị tài nguyên văn hóa - du lịch, cảnh quan, con người, sự kiện, ẩm thực độc đáo của Quảng Bình qua các kênh truyền hình, thông tấn báo chí, ấn phẩm, hình ảnh, video clip nhằm tuyên truyền, nâng cao nhận thức của cộng đồng và người dân về du lịch, khẳng định vai trò của du lịch đối với sự phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh, đồng thời xây dựng, phối hợp tổ chức các lớp tập huấn công tác bảo vệ môi trường, phong trào ứng xử lịch sự, mến khách, tự giác và tích cực tham gia giữ gìn an ninh trật tự, cảnh quan du lịch, góp phần cải thiện chất lượng dịch vụ, nâng cao ý thức cộng đồng địa phương

chung tay thực hiện nét ứng xử văn minh trong du lịch.

Hai là, nâng cao hiệu quả lý nhà nước về du lịch tâm linh tại Quảng Bình. Nâng cao hiệu quả công tác quy hoạch phát triển du lịch Quảng Bình, tăng cường công tác quản lý, đầu tư cơ sở hạ tầng, đặc biệt là hạ tầng kỹ thuật của 4 trung tâm du lịch: Phong Nha - Kẻ Bàng; Nhật Lệ - Bảo Ninh; Vũng Chùa - Đảo Yến; nghỉ dưỡng Bang và du lịch văn hóa, tâm linh phía Nam của tỉnh. Cùng với đó, tỉnh tập trung công tác nghiên cứu, bổ sung, tu bổ, tôn tạo ... các di tích, lễ hội đáp ứng nhu cầu tham quan của du khách. Nâng cấp và phát triển hệ thống giao thông đến các điểm du lịch tâm linh nhằm tạo sự lưu thông tiện lợi hơn, vì hiện tại nhiều điểm đến tâm linh nằm cách xa các tuyến đường chính nên rất khó khăn cho du khách khi đến tham quan. Đầu tư trùng tu, tôn tạo các di tích lịch sử, văn hóa, kiến trúc cổ, các công trình tín ngưỡng, tôn giáo gắn với phát huy các giá trị văn hóa truyền thống.

Ba là, phát triển các sản phẩm du lịch khác nhằm tạo sự đa dạng, kết nối các loại hình du lịch. Thực tế cho thấy, khi đến các điểm du lịch tâm linh ở Quảng Bình, phần lớn du khách thường không đi theo tour và thăm viếng trong thời gian ngắn. Chính vì vậy, Quảng Bình cũng định hướng đưa các điểm du lịch tâm linh vào xây dựng những tour, tuyến du lịch hợp lý. Tạo điều kiện hỗ trợ, khuyến khích các công ty du lịch, lữ hành khai thác các tour du lịch văn hóa tâm linh trên địa bàn, xây dựng các tuyến, điểm du lịch gắn với văn hóa tâm linh, kết hợp du lịch tâm linh với các loại hình khác như du lịch sinh thái, homestay, du lịch ẩm thực, ... để chuyển tham quan thêm thu hút, hấp dẫn, không

gây nhàm chán và mang khái niệm du lịch tâm linh đến gần hơn với du khách.

Bốn là, ngành du lịch Quảng Bình cần thực hiện có hiệu quả công tác hỗ trợ khách du lịch, phối hợp với các bên liên quan giải quyết kịp thời, nhanh chóng những phản ánh, kiến nghị của khách du lịch, góp phần cải thiện chất lượng dịch vụ, nâng cao ý thức cộng đồng địa phương chung tay thực hiện nét ứng xử văn minh trong du lịch; tiếp tục tuyên truyền, phổ biến rộng rãi và triển khai áp dụng có hiệu quả “Bộ quy tắc ứng xử văn minh du lịch Quảng Bình” trong trạng thái bình thường mới; truyền thông về du lịch trách nhiệm, xây dựng ứng xử văn minh du lịch, ... Cần tuyên truyền, nâng cao ý thức thực hiện du lịch có trách nhiệm và giữ gìn điểm đến sạch đẹp đối với người dân địa phương cũng như du khách. Xây dựng môi trường du lịch an toàn, thân thiện, đảm bảo vệ sinh, an ninh, an toàn cho du khách. Qua đó, giúp người dân có nhận thức đầy đủ và đúng đắn về du lịch tâm linh, tránh các biểu hiện tiêu cực, lợi dụng du lịch tâm linh để xảy ra các hoạt động mê tín dị đoan, lãng phí tiền của, thời gian và làm biến tướng, mất đi những giá trị văn hóa của loại hình du lịch này.

Năm là, phát triển đội ngũ lao động du lịch đáp ứng nhu cầu phát triển du lịch tâm linh. Tổ chức tập huấn, đào tạo, bồi dưỡng, nâng cao hiểu biết về các giá trị lịch sử, văn hóa tâm linh của các di tích cho đội ngũ nhân lực phục vụ du lịch để truyền tải những giá trị nổi trội của các hoạt động du lịch văn hóa tâm linh ở Quảng Bình đến với du khách. Cần mở lớp đào tạo, bồi dưỡng ngắn hạn nhằm nâng cao sự hiểu biết của cộng đồng về lợi ích và trách nhiệm phát triển du lịch, về kỹ năng, nghiệp vụ, cách hướng dẫn,

giao tiếp với du khách để người dân thực sự là đối tượng được hưởng lợi từ phát triển du lịch.

Sáu là, đẩy mạnh liên kết, hợp tác trong phát triển du lịch với các địa phương. Cần chủ động và tích cực tăng cường hợp tác du lịch với các tỉnh, thành trong cả nước để vừa quảng bá cho ngành du lịch tỉnh nhà, vừa đúc rút những kinh nghiệm để từng bước phát triển du lịch của tỉnh. Việc kết nối du lịch Quảng Bình với du lịch vùng và cả nước sẽ cộng hưởng sức mạnh, giúp du lịch Quảng Bình thăng hoa mạnh mẽ. Đó là điều Quảng Bình cần làm, đang làm và sẽ làm thành công tạo đà phục hồi và phát triển chung của cả đất nước trong giai đoạn tới.

4. KẾT LUẬN

Tiềm năng, lợi thế du lịch văn hóa

tâm linh của Quảng Bình vẫn còn rất lớn, cần thêm những năng lực, điều kiện để phát huy. Để đạt được mục tiêu đón từ 25-28 triệu lượt khách du lịch trong giai đoạn 2021 – 2025 [4], Quảng Bình cần có những chính sách đột phá về phát triển du lịch, trong đó có loại hình du lịch văn hóa tâm linh. Chính vì vậy, Quảng Bình cần làm tốt công tác tuyên truyền, quảng bá về du lịch văn hóa tâm linh trên địa bàn tỉnh; nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước về du lịch văn hóa tâm linh; phát triển các sản phẩm du lịch văn hóa tâm linh trên cơ sở khai thác tiềm năng của địa phương; thực hiện hiệu quả công tác hỗ trợ du khách; phát triển đội ngũ lao động du lịch đáp ứng nhu cầu phát triển du lịch tâm linh; đẩy mạnh liên kết, hợp tác trong phát triển du lịch với các địa phương.

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

- [1] Quốc hội (2017), *Luật số 09/2017/QH14 ngày 19/6/2017 Luật Du lịch Việt Nam*, Hà Nội.
- [2] Lê Minh (2019), “Phát huy tiềm năng du lịch tâm linh ở Quảng Bình”, *Tạp chí Văn hóa Quảng Bình*, 3(2019), tr.8-9.
- [3] Ủy ban nhân dân tỉnh Quảng Bình (2021), *Kế hoạch số 117/KH-UBND ngày 22/1/2021 về thực hiện Chương trình hành động số 01-CTr/TU ngày 9/12/2020 của Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh về phát triển du lịch thực sự trở thành ngành kinh tế mũi nhọn, giai đoạn 2021 – 2025*, Quảng Bình.
- [4] Cổng thông tin điện tử Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch (2022), “Quảng Bình tiếp tục tập trung tổ chức các hoạt động quảng bá, xúc tiến du lịch”, <https://bvhttdl.gov.vn>. Cập nhật ngày 4/10/2022.